

محتوای نگارشی کتاب سال تحصیلی ۹۹-۱۴۰۰	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی تولید شده در استان یزد	فصل بخش دوم (در مسیر) درس ۱۱ نام طراح: اصغر کریمی
--	---	--

عنوان/موضوع: عصر شکوفایی

اهداف یادگیری:

اهداف: هدف کلی: ۱- آشنایی با تلاش های نیاکان ما جهت تحقق معیارهای تمدن اسلامی ۲- ارزیابی تمدن اسلامی

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- ۱- اوضاع اجتماعی و فرهنگی پیش از اسلام را توصیف کند.
- ۲- اوضاع امپراتوری روم را در سه مورد بیان نماید.
- ۳- تلاش پیامبر (ص) در جهت تحقق یکی از معیارهای تمدن اسلامی به نام «تحکیم بنیان خانواده» را توضیح دهد.
- ۴- ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی را بداند.
- ۵- رسالت پیامبر درباره ی عدالت چه دیدگاهی است؟

انتظارات پس از مطالعه:

چکیده:

- از دیدگاه علی (ع) مردم قبل از اسلام مذاهب پراکنده و خواسته های متناقض و روش های متفاوت داشتند.
- پیامبر (ص) همواره جامعه را نسبت به عظمت مسئولیت های بزرگشان آگاه می کردند.
- پیامبر با رفتار و عمل خود بسیاری از سنت های جاهلی را نابود ساخت.
- رفتار پیامبر (ص) با دخترشان بسیار برای جامعه آن روز آموزنده بود.
- در خانواده ی پیامبر (ص) زنان پا به پای مردان، تاریخ را رقم زده اند.
- از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی، عدم اختصاص علم به طبقه یا قشر خاصی بود.
- تلاش پیامبر و پیشوایان دینی سبب علاقه مسلمانان به علم و دانش شد.

توضیح درسی:

- بر اساس سخنان امام علی (ع) مردم در عصر جاهلیت از شیطان اطاعت کردند و بدترین کیش و آیین داشتند، آب تیره می نوشیدند، غذای ناگوار می خوردند.
- مردم در عصر جاهلیت داشتن دختر را ننگ می شمردند و وقتی به آنها خبر می دادند که خداوند دختر به آنها بخشیده خشمگین می شدند.
- تلاش مسلمانان صدر اسلام برای تحقق معیارهای تمدن اسلامی را می توان در موارد زیر خلاصه نمود: (۱) تحکیم بنیان خانواده (۲) رشد و بالندگی علم و فرهنگ (۳) توجه به عدالت و حقوق مردم

- تلاش پیامبر در جهت تحکیم بنیان خانواده را می توان چنین برشمرد: ۱- ایشان با رفتار و عمل خود بسیاری از سنت های جاهلی را نابود ساخت. ۲- با وجودی که پسری برایشان نماند ایشان با دختر خردسالش تغییر و انقلاب در نگرش انسان ها را بر عهده گرفت. ۳- حضرت فاطمه (س) وارث و ترویج کننده ی همه ی مفاخر و ارزش هایی شد که پیامبر اسلام (ص) به ارمغان آورده است.
- نمونه هایی از توجه به علم و علم آموزی در دوره ی اسلامی را می توان چنین برشمرد: ۱- از نظر رسول خدا اگر کسی می خواست نگاهش به در امان ماندگان از دوزخ ببیندازد به جویندگان علم بنگرد. ۲- زنان مدینه در کلاسی که حضرت فاطمه (س) برایشان تشکیل داده بود شرکت می کردند. ۳- نیاکان ما توانستند علوم و دانش بشری را از چند شاخه ی محدود به پانصد شاخه برسانند.
- نمونه توجه به عدالت و حقوق مردم این بود که پیامبر مردم را به همه ابعاد عدالت به خصوص عدالت اقتصادی که موجب تفاوت دین دار و بی دین است، دعوت می نمود. همچنین پیامبر برای تشویق مبارزه با ستمگران فرمودند: برترین جهاد سخت حقی است که در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورید.

آیات:

- «فاستقم كما امرت و من تاب معك و لا تطغوا انه بما تعملون بصیر.»

پیام:

- ۱- پیامبر همواره مردم را نسبت به عظمت مسئولیت هایشان آگاه می کرد.
- ۲- وظیفه ی مشترک مردم و جامعه اسلامی، استقامت در راه دین است.
- ۳- استقامت پیامبر و پیروان او برای برقراری جامعه ی توحیدی است.
- «أرأیت الذی یکذب بالذین فذالک الذی یدعُ الیتیم و لایحضُّ علی طعام المسکین.»

پیام:

- ۱- برقراری عدالت از اهداف رسالت پیامبر و از مهمترین معیارهای تمدن اسلامی است.
- ۲- تفاوت انسان دین دار و بی دین در رعایت عدالت اقتصادی است.
- ۳- کسی که یتیم را از خود براند و به خوراک دادن به مسکین توجه نکند اعتقادی به قیامت ندارد.

سؤالات امتحان:

الف) آیات و روایات:

- ۱- عبارات قرآنی زیر را ترجمه کنید:
«الذی یدعُ الیتیم و لایحضُّ علی طعام المسکین» «فاستقم كما امرت»
- ۲- قرآن کریم چگونه تفاوت انسان بی دین و بادین را بیان می کند؟
- ۳- قرآن بعد از چه دستوری خطاب به پیامبر (ص) می فرماید: «ولا تطغوا»؟
- ۴- ثواب جویندگان علم از دیدگاه پیامبر (ص) چگونه است؟
- ۵- برترین جهاد از دیدگاه رسول خدا چیست؟

ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص/غ) مشخص نمایید.

- ۶- پیامبر (ص) مردم را به عدالت در بعضی ابعاد دعوت می فرمود. ()
- ۷- قرآن کریم تلقی موجود درجه دوم بودن زن را به شدت نفی کرد. ()
- ۸- در پادشاهی ساسانی، نود و نه درصد مردم از حقوق اولیه خود محروم بودند. ()
- ۹- پیش از اسلام، بسیاری از مردم به پرستش ارواح و ماه و ستارگان مشغول بودند. ()

ج) جملات را با کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱۰- با توجه به بیان علی (ع) مردم قبل از اسلام، مذاهب پراکنده و خواسته های و روش های داشتند.
- ۱۱- پیامبر اسلام (ص) با و خود بسیاری از سنت های جاهلی را نابود ساخت.
- ۱۲- از دیدگاه پیامبر، برترین سخن حقی است که در مقابل سلطان ستمگر بر زبان آورده شود.
- ۱۳- از دیدگاه امام علی (ع) منزلت والاتر از کسی است که روزها را روزه و شب ها را به عبادت سپری سازد.

د) سؤالات چهار گزینه ای

- ۱۴- تقسیم بندی مردم به چهار طبقه مربوط به کدام امپراطوری بزرگ در زمان جاهلیت است و کدام معیار تمدن اسلامی تجلی مبارزه با این فرهنگ غلط است؟
- الف) ایران - عدالت طلبی
ب) روم - عدالت طلبی
ج) ایران - اصالت خانواده
د) مردم - اصالت خانواده
- ۱۵- از دیدگاه امام رضا (ع) در چه صورت آموختن دانش، کار نیک (حسنه) تلقی می شود؟
- الف) با عمل به آن
ب) همراه بودن با هدف الهی
ج) همراه بودن با تکامل دینداری
د) همراه بودن با تقدیس و تسبیح
- ۱۶- با توجه به آیه «أرأیت الذی یکذب بالذین» قرآن کریم تفاوت انسان دیندار و بی دین را در کدام بُعد دانسته است؟
- الف) همه ی ابعاد ب) عدالت طلبی ج) تحکیم بنیان خانواده د) مبارزه با تبعیض نژادی

ه) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.

- ۱۷- تبیین برترین جهاد توسط رسول خدا در راستای کدام معیار تمدن اسلامی است؟
- ۱۸- از نظر امام رضا (ع) چه چیز تسبیح و تقدیس پروردگار است؟
- ۱۹- چه کسی وارث و ترویج کننده همه مفاخر و ارزش هایی شد که پیامبر به ارمغان آورده بود؟
- ۲۰- رسول خدا، کدام عمل را برترین جهاد دانسته است؟

پاسخ سؤالات:

۱- ترجمه عبارات:

- ۱- کسی که یتیم را به سختی می راند- استقامت کن همانگونه که فرمان داده شده ای.

- ۲- آیا دیده ای کسی که روز جزا را دروغ می پندارد. پس آن کسی است که یتیم را به سختی می راند.
- ۳- استقامت در برقراری توحید
- ۴- برای هر قدمی در این مسیر، ثواب یک سال عبادت و شهری آباد در بهشت دارد.
- ۵- گفتن سخن حق در مقابل سلطان ستمگر
- ۶- غ ۷- ص ۸- ص ۹- ص
- ۱۰- متناقض - متفاوت ۱۱- رفتار و عمل ۱۲- جهاد
- ۱۳- عالم و دانشمند ۱۴- گزینه ۱ ۱۵- گزینه ۲
- ۱۶- گزینه ۲ ۱۷- عدالت طلبی ۱۸- مذاکره علمی
- ۱۹- حضرت فاطمه (س) ۲۰- گفتن سخن حق مقابل سلطان ستمگر

سؤالات تألیفی:

- ۱- پیامبر (ص) در جهت تحکیم بنیان خانواده چه تلاش هایی نمود؟ (ذکر سه مورد)
پاسخ: نکته ی سوم توضیح درسی
- ۲- سه مورد از نمونه های توجه دوره اسلامی به علم و علم آموزی را برشمرد.
پاسخ: نکته ی چهارم توضیح درسی
- ۳- دیدگاه مردم قبل از اسلام در رابطه با دختر را با استفاده از نظر امام علی (ع) بیان کنید.
پاسخ: نکته دوم توضیح درسی

منابع

- ۱- فرهنگ ادیان جهان - جان آر هین لز - ترجمه گروه مترجمان
- ۲- درامدی به مسیحیت - مری جو ویور - ترجمه حسن قنبری
- ۳- فصلنامه هفت آسمان